

Особливості застосування спрощеної системи оподаткування ФОП

Лугова Ольга,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: досліджено особливості застосування спрощеної системи оподаткування ФОП в Україні. Розглянуто порядок переходу на спрощену систему, умови зміни груп платників єдиного податку та вимоги щодо дотримання граничних обсягів доходу. Визначено основні податкові ризики та практичні аспекти їх мінімізації.

Ключові слова: спрощена система оподаткування, ФОП, єдиний податок, дохід, податкові ризики.

Сучасна податкова система України передбачає можливість застосування спрощеної системи оподаткування, яка є важливим інструментом підтримки малого підприємництва. Для фізичних осіб - підприємців (ФОП) така система забезпечує спрощений облік, звітність та сплату податків, а її застосування регламентується чіткими нормами Податкового кодексу України [1].

Передусім, для обрання або переходу на спрощену систему оподаткування ФОП зобов'язаний подати відповідну заяву до контролюючого органу за місцем своєї податкової адреси. Обрання спрощеної системи можливе також на етапі державної реєстрації підприємця. У разі прийняття рішення про перехід на спрощену систему з 1 січня наступного року, ФОП повинен подати заяву не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку нового року. Разом із заявою подається розрахунок доходу за попередній календарний рік. Особливістю є те, що дохід визначається на момент подання заяви з урахуванням прогнозованих надходжень до кінця року.

Суб'єкт господарювання має право здійснити перехід на спрощену систему лише один раз протягом календарного року. Водночас така можливість поновлюється з початку наступного календарного року за умови відповідності встановленим критеріям. Важливим аспектом є можливість зміни групи платника єдиного податку. ФОП має право добровільно перейти на іншу групу за умови дотримання вимог, встановлених для відповідної групи. Для цього необхідно подати заяву не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку наступного кварталу.

Окрему увагу слід приділити ситуаціям перевищення встановленого обсягу доходу. У такому випадку законодавством передбачено обов'язкові дії платника податку. Зокрема, платники першої та другої груп повинні перейти на іншу групу або відмовитися від спрощеної системи, застосовуючи до суми перевищення підвищену ставку податку у розмірі 15 відсотків. Платники третьої групи також зобов'язані застосувати підвищену ставку до суми

перевищення та перейти на загальну систему оподаткування. Заява про такі зміни подається не пізніше 20 числа місяця, наступного за звітним кварталом.

Щодо новостворених підприємств, законодавство встановлює чіткі строки подання заяви. Для обрання першої або другої групи така заява подається до кінця місяця, в якому відбулася державна реєстрація, незалежно від дати реєстрації. Для третьої групи передбачено 10-денний строк, який у разі збігу з вихідним або святковим днем переноситься на перший робочий день.

Важливо підкреслити, що законодавство не встановлює обмежень щодо кількості видів господарської діяльності, які може зазначити ФОП у реєстрі платників єдиного податку. Проте такі види діяльності повинні відповідати умовам застосування спрощеної системи.

Особливості застосування спрощеної системи також стосуються трудових відносин. При визначенні кількості найманих працівників не враховуються особи, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, у відпустці по догляду за дитиною, а також мобілізовані працівники.

У разі зміни видів господарської діяльності ФОП третьої групи зобов'язаний подати заяву про внесення змін до реєстру платників єдиного податку не пізніше останнього дня кварталу, в якому відбулися такі зміни. Недотримання цієї вимоги може призвести до втрати права на застосування спрощеної системи.

Водночас законодавство передбачає можливість повернення на спрощену систему оподаткування у наступному році навіть у разі перевищення доходу в попередньому році, за умови дотримання встановлених граничних показників. Крім того, ФОП, які перевищили обсяг доходу та були змушені перейти на іншу групу, можуть повернутися до попередньої групи з початку наступного року за умови відповідності вимогам.

Таким чином, застосування спрощеної системи оподаткування є ефективним механізмом ведення підприємницької діяльності, однак потребує чіткого дотримання встановлених законодавством правил. Вчасне подання заяв, правильне визначення доходів та дотримання критеріїв відповідної групи дозволяють уникнути податкових ризиків і забезпечити стабільність господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 06.04.2026)

Abstract: *the features of the application of the simplified taxation system by individual entrepreneurs in Ukraine are studied. The procedure for switching to the simplified system, the conditions for changing the groups of single tax payers and the requirements for compliance with income limits are considered. The main tax risks and practical aspects of their minimization are identified.*

Keywords: *simplified taxation system, individual entrepreneur, single tax, income, tax risks.*